

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



1906

Ny följd * IX årg.

Häft. 16.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN

INNEHÅLL:

Lagen om mödrars anonymitet.

ANNA GUSTAFSON: Märkesdagar för den kvinliga rösträttsrörelsen. Landsföreningens ombudsmöte.

Litteratur: *E. Cm.* Skrifter utgifna af Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran. — *F. E.* Lina Berg, född Sandell. Lefnadsteckning af *S. St.* Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

Stockholm, Aftonbladets tryckeri, 1906.

Kjellbergskan S. St.

Nyttigaste toaletmedel!
Bästa behandlingsmedel!

mot sår, insektstyng m. fl. yttre skador! På grund af gjorda iakttagelser af läkare och vetenskapsmän rekommenderas det af fil. doktor P. Håkansson uppsälda preparatet Salubrin såsom ett giffritt och utmärkt anti-septiskt behandlingsmedel. Läs denna beskrifning, som åtföljer hvarje flaska med det äkta fabrikkatet. Salubrin tillhörnam i den beskrifning, som åtföljer hvarje flaska med det äkta fabrikkatet. Salubrin tillhandahållas i Partym-, Specceri- och Färgaffärer. Partilagret hos Geijer & C:o, Stockholm.

Kvinnliga juridiska byrån

Triewaldsgränd 2. A. T. 143 23.
Kontorstid kl. 1/2 10-4.

Utför rättegångar, verkställer boutredningar och arfskiften, förmedlar egendomsförsäljningar, affärsöverlåtelser och ackordsuppgörelser under hand, uppsätter legala handlingar, utför i öfrigt juridiska uppdrag af alla slag samt ombesörjer med energi och till ytterst billigt arfvode inkasseringar.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottninggatan,

finnas anmälda kvinliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skriftråden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster m. fl.

Aktiebolaget Nordiska Kompaniet.

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden-, kläde-, lärft- och yllestramalj, passande för **Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m.** Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående. 5 REGERINGSGATAN 5.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

Allt arbete utföres noggrant och af bästa material.

Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. Gust. Pettersson,
52 Drottninggatan 52.

Nytt i Bokhandeln.

Valfärdsånger. Af A—der (Anna Ölander), förf. till »Dolda krafter», »Iskynningsstunder» m. fl. Med förord af *Mathilda Roos*. Häft. 1: 25, kart. 1: 50, kloth. 1: 75.

För lifvets krona. Skildring om hugenoterna i Languedoc, af *Grace Raymond*. Bemyndigad öfvers. af Pastor *Hemming Sjögren*. Häft. 2: 75, kart. 3 kr., kloth. 3: 50.

De tre väninnorna. Berättelse af *Helene Hubener*. Bemyndigad öfversättning från tyskan af *E. W—n*. Häft. 2 kr., kart. 2: 50, kloth. 2: 75.

Julens blommor. Berättelser och sånger för barn af *Anna Lejdström*. Rikt illustrerad af *F. Hoving*, m. fl. Häft. 75 öre, kart. 1 kr.

I Guds närhet. I ljuset af Abrahams historia och vårt lif, af *M. J. Madsen*, sognepräst. Bemyndigad öfversättning af *E. Hellberg*. Häft. 1: 25, kart. 1: 50.

Brita. Berättelse för ungdom af *Runa*. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.

Julkärfven. Illustrerad jultidning för barn. 15 öre.

Julboken, Under julträdet, Jultomten, Glad jul, fyra trefliga barnböcker a 50 öre st.

Frideborg. Illustrerad folkkalender för 1907, af komminister *B. Wadström*. 41:sta årgången. Kart. 1: 25, kloth. 2 kr.

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

SSCHWEIZERBRODERIER.

Hvita broderade Remsor, Väfnader, Spetsar m. m. Absolut största urval, billigaste priser. Rikt profsortiment till landsorten.
Broderiaffären, 24 Kommendörgatan
1 tr. (hörnet af Söbylegatan).

→ Hvar ←

kan man få god och praktisk utbildning i språk samt på samma gång sköta hälsan året om? Begär prospekt till

**Hussborgs Rekreationshem,
Johannisberg.**

Ärade damer!

Stockholms Mönsteraffär,

10 Jacobsbergsgatan 10

är den enda på platsen som kan rekommendera tillförlitliga och moderna mönster och bör ej förblandas med nyuppkomna mönsterförsäljningar.

Allm. Tel. 161 36.

Aug. Magnusson

44, 46 & 48 Vesterlånggatan 44, 46 & 48

31 & 33 Stora Nygatan 31 & 33

(ingång endast från Vesterlånggatan)

STOCKHOLM

Min nya Afdelning

för

Hvita varor

erbjuder odisputabelt största urval af:

Duktyger, Handdukar, Linnelärfter
och alla slags **Hvita Väfnader.**

Almedals, Norrköpings (Tuppen) och
Gamlestadens samtliga Väfnader
ständigt på lager till *fabrikpris.*

Då helt stycke tages lämnas *extra rabatt.*

All slags Sinnesömnad och Märkning
utföres *omsorgsfullt* å egna Atelierer.

För **Utstyrlar** ovilkorligen bäst och billigast.

Solida varor. Största urval.
Billigaste priser.

Aug. Magnusson,
STOCKHOLM.

Lagen om mödrars anonymitet.

Utan tvifvel har det funnits en stor procent svenska medborgare, i hvilkas medvetande det aldrig ingått, att det existerar en sådan lag som den, hvilken uttryckes i ofvanstående rubrik. Emellertid har den lifliga diskussion som förts, och det ej minst inom kvinnokretsar, med anledning af de vid förliden riksdag väckta motionerna i ämnet, gifvit saken så stor aktualitet att litet hvar blifvit uppkallad att försöka bilda sig en mening om en fråga, som så djupt ingriper i vårt moraliska och samhällliga lif. En sammanfattning af innehållet och resultatet af den i riksdag, på möten, i pressen och i föreningar förda diskussionen bör därför äga sitt intresse, och det är en sådan vi härmed gå att lämna läsaren.

* * *

Då 1906 års riksdag upptog frågan om upphäfvande af lagen om mödrars anonymitet — eller lagen om okänd moder, som den också kallats — var det icke första gången detta skett. Nej, upprepade gånger, vid ej mindre än 9 föregående riksdagar, ha olika motionärer bragt den å bane. Att frågan ansetts lika viktig som den varit segsliten är häraf tydligt nog.

Den omdiskuterade lagparagrafen återfinnes i *mom. 7 af kungl. brefvet den 17 oktober 1778*, hvari tydligen med syftemål att förekomma barnamord föreskrifves, att »kvinna, som å okänd ort vill framföda foster, må i sådant syfte lämnas ostörd utan någons åtal och efterfrågan om hennes person eller tillstånd». Här återgifves i sammanträngd form efter en oss tillsänd redogörelse, hämtad ur riksdagsprotokollen, en historik öfver frågans utveckling genom tiderna.

Första gången den omtalade lagparagrafen kom under offentlig diskussion var år 1817, då prosten Palm i Skåne väckte motion i riksdagen om författningens upphäfvande, eller om detta icke

kunde ske, att det stadgandet skulle införas, att barnaföderskan ägde att uppge såväl sitt som faderns namn. Motionären ansåg att ändringen borde gå ut därpå att, som han uttrycker sig, »förvara den fallna från återfall, utan att göra hennes återväg till dygdens väg mera svår eller omöjlig, då däremot fadern, som tvifvelsutan måste anses som den mest brottslige, aldrig borde undgå att känna följderna af sitt brottsliga förhållande, icke blott att han straffades enligt allmänna lagens föreskrift, utan ock förklarades ovillkorligen förbunden att dela omsorgen för sitt barns första underhåll och uppfostran». Motionären gjorde dock det medgifvandet, att om anonymitet vore nödvändig och om sådan begäres, skulle namnen likväl under tysthetsförbindelse uppgifvas för predikömbetet, som skulle i en särskild bok införa föräldrarnas och barnets namn. Uppslag till det s. k. »hemliga registret», som sedan så ofta blifvit nämndt i samband med detta ärende.

Lagutskottet afstyrkte förslaget, och förtjänar dess motivering att anföras, emedan däri förekomma uttalanden, som man förvånar sig öfver att finna så långt tillbaka som 1817, med ett ord samma argument som användas den dag i dag är. Det var icke, säges det i betänkandet, den omskrifna författningen som vore orsaken till den rådande osedligheten, »utan orsaken låg i de förändringar som människolynnet genom tidskiften undergått och uti en därunder tilltagande och rådande böjelse för lyx och utsväfningar, hvilka föranleda till svårighet och mindre håg att vid tidigare år ingå i äktenskapliga förbindelser». Vidare anser utskottet, »att olägenhet af förordningen märkes endast i hufvudstaden och i de större städerna, att förändring af författningen icke skulle befordra sedligheten men framkalla flera barnamord, att kvinnan har tyngd nog att bära i det inre vittnesbördet om sitt fel och sin förvillelse äfvensom egnas och andras förebråelser samt de omsorger henne förestå, att anteckningen om uppgifvandet af faderns namn, blottad på bevis å ena sidan intet gäller, men å andra sidan kan utsätta en oskyldig för obehagliga beskyllningar, och slutligen, att icke strafflagens bestämmelser utan bildningen och egen känsla af moralitet och samhällsplikter blifva de mest verkande medel till sedernas förbättring».

I motsats till dessa åsikter framhölls i en reservation mot lagutskottets betänkande bland annat, »att de indirekta barnamorden ökats, att det icke blott vore sedeslösheten, som vore orsaken till det allmänna fördärfvet, utan en slappare lagstiftning

som gaf stöd åt sedeslösheten, och att det vore bättre rädda många barns lif än några af mödrarnas heder och lif». Frågan föll emellertid.

År 1823 väckte tel. dr. Thyselius från Strängnäs motion i samma syfte. Hans yrkande gick emellertid ut på att, »om modern kunde visa att barnets uppfostran vore tryggad genom medel, egna eller faderns, så borde hon frias från skyldighet att uppge faderns namn». De andra fäderna ville han ålägga en del förpliktelse. Om kvinna uppgaf falskt fadersnamn, skulle hon dömas till spinnhus. Barnets rätt att ärfva modern framhölls äfven i motionen. Predikanten Hedrén uppträdde skarpt emot densamma; han ville hela författningens upphäfvande och betonade att prästerskapet ej borde dagtinga med sin öfvertygelse. Lagutskottet ansåg i sitt betänkande att mannen har största skulden, enär det är han som förför. Han bör därför träffas, men huru? Det visste tydligen lagutskottet inte, och så förföll frågan igen.

Vid 1828—1830 års riksdag väcktes inom ridderskapet och adeln motion om upphäfvandet af hela författningen. Lagutskottets utlåtande var återigen afstyrkande och motionen afslogs.

Vid 1834—1835 års riksdag väcktes i prästerskapet motion om sådan ändring att både modern och fadern skulle bli lagförda. Bestämmelsen om vite för den som förebrädde kvinnan hennes förbrytelser skulle borttagas, enär densamma befordrade osedlighet. Än en gång afstyrkte lagutskottet motionen och frågan föll.

1840—1841 års riksdag föreslog den ändringen att en af kyrkoherden undertecknad skrift med uppgift om barnets härkomst skulle förvaras i kyrkokista för att brytas i den händelse barnet faller fattigvården till last eller efter barnets beredelse till dess första nattvardsgång, då innehållet skulle meddelas detsamma. Lagutskottet ansåg nu som tillförene att ingen förändring var af nöden och denna motion träffades af samma öde som de föregående.

Vid 1847—1848 års riksdag föreslogs af prästerskapet att vid oäkta så väl som äkta barns födelse skulle modern och den af henne namngifne faderns namn antecknas af prästen, men, om föräldrarna så önskade, under form af enskild bikt. Äfvenså att kvinnan skulle undergå enskild skrift och erlægga böter, men sedan detta blifvit gjordt ej instämmas till domstol. Lagutskottets svar var detsamma som förut.

1853—1854 förnyades samma motion inom samma stånd

med tillägg, att den af modern angifne fadern kunde genom laga bevis eller, om han välkänd vore, genom värjemålsed frigöra sig från hennes anklagelse. Förmådde han det ej, skulle han åläggas fosterlega och för öfrigt dömas efter lag. Lagutskottets afstyrkande gillades denna gång af tre stånd.

År 1856—1858 yrkades fullständigt upphäfvande af författningen. Sin vana trogen afstyrkte lagutskottet detta yrkande.

Hvad här anförts är, som vi sett, blad ur ständsriksdagarnas historia. Följer sen en hvila på 40 år, men efter detta mellanrum väckes frågan ånyo till lif och det med så mycket större kraft.

Vi ha hunnit till 1898 års riksdag. Från tvenne håll, från herrar A. T. Pettersson i Österhanninge och E. Hedin i Torp, läggas motioner rörande lagen om mödrars anonymitet på kamrarnas bord. Den förre hemställer, att det omtalade momentet från 1778 måtte helt och hållet upphävas eller, om detta ej låter sig göra, ändras därhän, att ett hemligt register infördes. Den senare, herr E. Hedin, vill att ifall moder, som vill vara okänd, icke kan genom intyg styrka att barnet af lämplig person emottagits till fostran, hon bör vara skyldig att gifva sig tillkänna för pastor i den församling, där barnet föddes.

Af de i motionerna förekommande argumenten liksom i lagutskottets motivering framhålles en hel del missförhållanden i samhället, för hvilka den omtalade förordningen till stor del bär skulden: misshandel och vanvård af till fosterföräldrar lämnade småbarn, det s. k. »englamakeriets offer», barnamord, osedlighet, svårigheter vid kyrko- och mantalsskrifning o. s. v. Lagutskottet sammanfattade också sina argument i yttrandet: att det »icke blott från kristlig och kyrklig synpunkt utan äfven i den yttre ordningens intresse och till förebyggande af sociala orättvisor vore i hög grad önskligt om rättigheten till dop i okända föräldrars namn upphäfdes; men därest detta skulle stöta på alltför stora svårigheter biträder utskottet förslaget om ett hemligt register».

Men oaktadt lagutskottet nu, till skillnad från hvad som varit fallet under ständsriksdagarna, visat sig som anhängare af den ifrågavarande reformen, gick äfven denna riksdag tillända utan att frågan blifvit löst.

Och så stå vi inför vår egen tid, år 1906, med alla de debatter, som såväl inom riksdagskretsar som där utanför uppstått kring denna mer än 125-åriga fråga. Af det föregående, som visar hän på en sekelgammal strid, finner man, att en reform i i berörda förhållande måste vara af behofvet påkallad. Betecknande är också att det uteslutande är präster, från hvilka krafvet på den gamla förordningens upphäfvande utgått, då dessa tillhöra den myndighet, som kännbarast erfara följderna af densammas efterlefnad. De handlande parterna, mödrarna och barnen, hafva som bekant ingen talan.

Äfven vid 1906 års riksdag var det tvenne prästmän, biskop von Schéele och herr P. Pehrsson i Österby, som inkommit med motioner rörande lagen om okänd moder. Den förre föreslog en sådan ändring af den gamla förordningen, att moderns namn blefve fortfarande skyddadt mot offentliggörande, men till upplysning och ledning i vissa bestämda fall på lämpligt sätt antecknadt. Den senare hemställde, att tillåtelsen för barnaföderska att undandraga sig att uppgifva sitt namn helt och hållet måtte upphävas. Utskottet anslöt sig till herr Pehrssons radikalare reformyrkande.

Det torde ännu vara i godt minne, att riksdagen beslutat »en utredning» af sagda kungl. bref och i samband därmed stående författningsbestämmelser, gående ut därpå, att moderns namn blifver fortfarande skyddadt mot offentliggörande, men, i enlighet med biskop v. Schéeles förslag, på lämpligt sätt antecknadt, eller, där sådant ej finnes lämpligen kunna ske, att samma moment och bestämmelser upphävas. En kompromiss således mellan hänsyn för modern och hänsyn för barnet.

Det vore orätt att säga det ej våra folkrepresentanter med allvar och grundlighet sökt tränga till botten af denna viktiga humanitära fråga. Genom att studera protokollen öfver debatten i kamrarna får man ett starkt intryck af att man inom riksdagen varit besjälad af en verklig känsla för de skyddslösaste i samhället, de utom äktenskapet födda barnen och deras olyckliga mödrar, och en uppriktig önskan att om möjligt gifva dem skydd och upprättelse. Den från en del kvinnokretsar med rätt mycken bitterhet utslungade beskyllningen mot våra riksdagsmän för begagnande af s. k. mannamoral vid ärendets handhafvande, träffar icke pricken, ty äfven om det öfvervägande antalet talare — och nära ett 20-tal af riksdagens ledamöter hade i denna fråga

längre och kortare anföranden — åberopade barnets rätt och i kraft därpå yrkade på att den hemlighet som kunde vidlåda ett barns börd skulle skingras, så var man visst icke blind för förpliktelserna mot modern, och i ögonen fallande var den humana uppfattning af dessa förhållanden, som under debatten gjorde sig gällande. I ett var man dock inom riksdagen ense, att det nuvarande systemet var ohållbart och oundgängligt kräfde en reform.

Den »utredning», som beslutats, kommer, skola vi hoppas, att lösa frågan till alla parternas förmån: moderns, barnets och samhällets.

* * *

Att det spörsmål hvarom här är tal, är af en utomordentligt svår och ömtålig natur, ja, »för oss ned i några af de mörkaste schakten inom vårt samhällslif», som en riksdagstalare uttryckte sig, är utom all fråga. Generationer ha ej håller lyckats att på ett tillfredsställande sätt lösa problemet.

Å ena sidan ha vi barnets rättigheter, å den andra hänsynen till modern. Å ena sidan stå vi inför den förfärande sanningen, att hundratals barn födas årligen i vårt land, hvilka icke veta, hvem som är deras fader eller moder, barnen till s. k. okända föräldrar, å den andra den i svårt lidande och bittra sorger försänkta öfvergifna kvinnan, som får tömma lidandets bägare ända till dräggen genom att tvingas att offentliggöra sitt felsteg. Å den ena sidan barnamordens och »änglamakeriets» offer, för att ej tala om fångelsernas och prostitutionens, ofta rekryterade ur de »föräldralösa» skara, å den andra den förförda, ensam drabbad af skuld och straff, under det att förföraren går fri: dubbelmoralens rättskränkande följder. Å ena sidan de till vuxen ålder komna barnen, som förgäfves söka efter sina föräldrar och som därvid ej kunna erhålla bistånd af kyrka och samhälle, å den andra modern, som beröfvas det enda skydd lagen ger »den fallna», anonymitetens.

Dessa och andra parallella frågor framställa sig, då man fördjupar sig i ämnet. Och ingen synpunkt, kan man godt säga, lämnades åsido vid de märkliga riksdagsdebatterna rörande lagen om ogifta mödrars anonymitet. Så förbigicks icke det viktiga moment, som tillkommit sedan ärendet förevar vid 1898 års riks-

dag, d. v. s. fjolårets lag att oäkta barn ha rätt till arf efter moder och modernefränder.

Att här uttala en mening för eller mot ingår ej i denna lilla uppsats syfte, hvilket hufvudsakligen varit att referera sakens historiska gång. Hvad som dock särskildt bör betonas är, i hvilken grad föreliggande sak är en kvinnofråga. Också har detta ej förbisetts af kamrarna och en af motionärerna åberopar flera kvinnoföreningar, hos hvilka förfrågningar gjorts i afseende å den berörda paragrafen. Af en del — vi citera här ur riksdagsprotokollet — har han fått det kategoriska beskedet, att de utan vidare önskade bestämmelsens upphäfvande, under det andra hafva sagt: »Vi vilja visserligen hafva paragrafen bort, men rättvisan fordrar då, att mannens anonymitet ej bevaras så omsorgsfullt som nu sker.»

I dessa satser torde de båda olika meningar, som i denna sak äro rådande inom kvinnokretsar, vara uttryckta. Å den ena känslan af att *barnets rätt må gå före moderns*, å den andra krafvet på *moralisk likställighet mellan man och kvinna* såsom norm för hvarje lagbud i detta syfte. Vare sig nu kvinnornas åsikt lutar å det ena eller andra hållet, vikten af att de uttala sin mening i en sak af sådan utomordentlig betydelse för dem själfva och hela människosläktet har erkänts som aldrig förr, och med rätt kunde därför en af motionärerna i känslan af det rättmätiga i sin sak med Ibsens Peer Gynt utropa: »Han var stark, det stod kvinnor bakom honom.»

* —————

Märkesdagar för den kvinliga rösträttsrörelsen.

Landsföreningens ombudsmöte.

Hvem kunde väl ana, då det på det första ombudsmötet i mars 1903 bestämdes, att de där antagna interimstadgarna skulle gälla till hösten 1906, att 45 ombud från alla delar af landet då skulle samlas för att gemensamt rådslå om desamma! Eller att 65 *) olika föreningar då skulle anslutit sig till landsorganisationen.

*) Antalet är nu 68, Åmål, Västerås och Sollefteå ha tillkommit efter ombudsmötet.

Eller att man i regeringskretsar då på allvar skulle debattera frågan, huruvida ej äfven rösträtt åt kvinnor borde upptagas i den kungliga rösträttspropositionen. Nej, säkerligen hängaf sig för tre år sedan ingen, icke ens den mest sangviniska vän af kvinnans rösträtt, åt så svindlande framtidsperspektiv, och dock är det just det, som inträffat på det yttersta i dessa dagar.

Icke så som hade man rätt att jubla öfver, att sympatierna för kvinnans rösträtt växt sig så förunderligt starka utom kvinnornas eget läger, det är det nog håller ingen, som vågar bedraga sig själf med, men vi ha också tillräckligt med glädjeämnen f. n. i att iakttaga rörelsens hastiga utbredning bland kvinnorna. 68 rösträttsföreningar bildade på 4 år — är inte det en vacker framgång, i synnerhet när man betänker, att de åstadkommits utan hjälp af någon sympatiskt stämd präss och utan något ekonomiskt understöd? 75,000 namn på kvinnornas masspetition är också en vacker siffra, och hade man tillfälle att jämföra den hjälp, som vid männens masspetition erhöles af en stor och utbredd präss, med den hjälp, som kvinnornas petition erhållit — utom »Idun», »Social Tidskrift» och »Dagny» ha väl åtminstone inga hufvudstadstidningar medtagit listor — och tillika den *kostnad*, som man haft råd att nedlägga på insamlandet af dessa 75,000 namn med den, som nedlades på männens masspetition, ja, då skulle säkerligen denna namnsiffra te sig ännu mera imponerande än den nu gör. För öfrigt torde det vara skäl till att påminna om, att kvinnorna ännu ha en och en half månad på sig för att verka för sin masspetition, så det torde vara för tidigt för dess motståndare att konstatera dess »misslyckande», såsom en ärad artikelförf. i Svenska Dagbladet för den 17 okt. tar sig friheten att göra. Samma förf:s illa dolda glädje öfver detta »misslyckande» skall, hoppas vi, i stället blifver en kraftig sporre för kvinnorna att väl använda den tid, som ännu återstår för namnsamlingen, och torde det tillåtas att i detta sammanhang ställa en enträgen uppmaning till alla Dagnys läsare att i sin mån bidra till en god framgång för denna sak, som väl må f. n. betecknas som kvinnornas lifssak *).

* * *

Kl. 10 f. m. den 6 okt. möttes sålunda ombud från hela landet här i Stockholm för att diskutera och antaga stadgar för landsföreningen. Men det var dock ännu en angelägenhet, som sammanfört dem, man hade nämligen begärt och erhållit tillåtelse att uppvakta statsministern för att för honom framlägga kvinnornas rösträttskraf. Den kvinliga deputation, som anfördes af landsföreningens ordf., fröken Anna Whitlock, bestod af 45 ombud,

*) Listor kunna rekvireras från och insändas till »Rösträttsbyrån» Kungsträdgårdsgatan 10.

representerande alla Sveriges landsändar från Umeå till Lund. Fröken Whitlocks tal till statsministern var af följande lydelse:

»Ers excellens!

Under en lång följd af år har frågan om utvidgad rösträtt för män upptagit sinnena i vårt land. Under diskussionen om denna fråga ha Sveriges kvinnor vaknat till medvetande om det oberättigade i att de alla sakna politisk rösträtt, en orättvisa som framträder i ännu skarpere belysning, när rösträtten kommer att utsträckas till så godt som alla kategorier af män. Med skäl fråga kvinnorna om de grunder, som anföras för utvidgad rösträtt för män, icke äro lika tillämpliga på dem.

För dem som se på den politiska rösträtten som en rätt, tillkommande hvarje myndig, oförvitlig medborgare, finnes ingen logisk möjlighet att förvägra denna rätt åt myndiga och oförvitliga kvinnor. Också pläga numera anhängare af denna uppfattning allmänt medgifva att i teorien intet kan invändas mot kvinnans rösträtt.

De svenska kvinnornas kulturarbete på olika områden är numera så betydande, att det svenska samhället omöjligt kan undvara det. Men allteftersom den moderna statens maktsfär utvidgas, så att den genom lagar och anslag griper reglerande och understödjande in på snart sagdt alla delar af det stora sociala arbetsfältet, känna de kvinliga arbetarna på detta fält att de behöfva politisk rösträtt för sina kulturella syften.

Ytterligare behöfva kvinnorna rösträtt därför att de äro de blifvande medborgarnas mödrar och fostrare. Det kan ej anses annat än billigt att maken, modern och uppfostraren har lagligt inflytande på alla de frågor som beröra hemmen, barnen och ungdomen.

Dessutom behöfva kvinnorna som sådana bevaka sina speciella intressen. Staten har numera nått den utveckling att det är till nytta för den, att alla dess medborgares rättmätiga intressen tillgodoses.

Det är sålunda för sin egen skull, för hemmens och det uppväxande släktets skull samt för kultursamhällets mångsidigare utveckling som kvinnorna begära den högsta medborgarrätten.

Det är sålunda både rättvist och till nytta för samhället, att kvinnorna erhålla politisk rösträtt. Invändningarna mot densamma äro håller icke vapen, hämtade ur logikens arsenal, de bestå mest af lösa antaganden, af hvilka flertalet har en gemensam botten i en besynnerlig missuppfattning af kvinnonaturen, den nämligen att det speciellt kvinliga icke har rötter i vår innersta natur, utan lätt kan utrotas, så lätt att utöfvande af politisk rösträtt kan bringa den i fara.

Ännu bär vår sak skönhetsmärket — de segslitna och utdragna stridernas hätskhet, intriger, splittring och modlöshet ha ännu icke satt sin stämpel på vår rörelse. Ännu vänta vi för-

tröstansfullt att svenska män skola vilja öka landets andliga kraf-
ter genom att ge svenska kvinnor full medborgarrätt i vårt gemen-
samma fädernesland.

Hvarför höjdes i Finland icke från något politiskt parti en
enda mans röst mot att ge kvinnorna rösträtt och valbarhet?
Därför att de finska kvinnorna under långa år af ångest och trång-
mål visat sig lika villiga till offer, lika ihärdiga i arbetet, lika
modiga i kamp för fosterlandet som deras arbetskamrater, män-
nen. Ingen svensk man tviflar väl på att svenska kvinnor skulle
handla på samma sätt som de finska, i fall vårt land vore i nöd.
Det vore en ovanskelig ära för Sveriges män, om de voro de första
i Europa som under lugna samhällsförhållanden gäfvē sina kvin-
nor rösträtt. Vårt Sverige blefve då föregångslandet i vidsynt
och genomgripande rättvisa mot kvinnorna.

Ers excellens! Vi bedja eder att i den k. rösträttspropositio-
nen till nästa års riksdag föreslå att svensla kvinnor erhålla poli-
tisk rösträtt på samma villkor som svenske män».

Statsministerns svar lydde:

»Att krafvet på politisk rösträtt jämväl för kvinnor fram-
träder med alltjämt växande styrka och att frågan icke kan utan
vidare skjutas åt sidan, därom är jag fullt medveten. Riksdagens
i år till k. m:t aflåtna skrifvelse i ämnet talar äfven därutinnan
ett tydligt språk.

Men en så vidtgående reform, som beredande af politisk röst-
rätt åt kvinnor skulle innebära, kan och bör — såsom riksdagen
jämväl erinrat — icke beslutas utan en föregående allsidig utred-
ning rörande alla de olika spörsmål, som härmed stå i samman-
hang. En dylik utredning är anordnad och pågår. Innan den-
samma fullbordats, kan gifvetvis intet uttalande i frågan af mig
göras, hvilken ställning jag personligen än må intaga till densamma.

Jag ber emellertid få erinra därom, att, såsom I alla veten,
förslag till omläggning af valen till riksdagens begge kamrar på
proportionell grund är under utarbetande. Detta förslag får icke
— såsom i riksdagens berörda skrifvelse jämväl antydes — för-
dröjas eller uppehållas genom spörsmålet om rösträtt för kvinnor.
Huruvida det må varda möjligt eller lämpligt att upptaga båda
dessa vidtomfattande frågor till lösning i ett sammanhang, därom
är jag för närvarande icke i tillfälle att uttala mig.

Men att den fråga, som speciellt ligger eder om hjärtat, då
den efter fullbordad utredning af regeringen upptages, skall under-
kastas den mest ingående och sorgfälliga pröfning, därom beder
jag eder vara fullt förvissade.»

Detta svar har tolkats på många sätt, än har man däri velat
se ett bestämdt, men höfligt afböjande och än har man letat däri
efter grundade orsaker till hopp; klokast torde dock vara att af-
vakta hvad framtiden kommer att utvisa och f. n. endast lita till
att kvinnorna snart skola blifva så samlade, att de ej längre
kunna negligeras.

Efter afbrott för uppvaktningen och gemensam middag fortsatte emellertid ombuden sina öfverläggningar om stadgarna och antogo i hufvudsak det af centralstyrelsen framlagda stadgeförelaget.

* * *

På söndagens e. m. hade Stockholms rösträttsförening inbjudit landsortsombuden till en enkel fest å Runan. Festen inleddes med ett offentligt möte, där föredrag om kongressen i Köpenhamn höllas af fröken Anna Whitlock och fröken Hilma Boelius.

Det offentliga mötet afslutades med ett tal af Stockholmsföreningens ordf., doktor Lydia Wahlström. Utgående från ett yttrande, som fällts af en gammal bonderiksdagsman på tal om bondeståndets ställning på Karl Johans tid, att »nu är menlöshetens tider förbi», tillämpade talaren dessa ord på den kvinliga rösträttsrörelsen, och efter att i korta drag ha redogjort för dess snabba framsteg och uppmanat till ifrigt arbete för masspetitionen slutade tal. med följande ord på tal om denna: »Det är ett arbete som hvarken fordrar talare- eller skriftställareförmåga, endast en smula god vilja i fråga om att göra sig besvär. Jo, kanske också en sak till — en smula verklig fosterlandskärlek, något af den kärlek till det egna folkets framåtskridande, som är för mer än blotta hembygdskänslan och som tar sig uttryck mindre i ord än i handling. *Skall* den kärleken uttalas, så behöfver den bara helt få ord, men jag har tyckt mig läsa de orden i kvinnoögon från skilda delar af vårt land: »Tänk om Sverige åter en gång skulle bli ett föregångsland? Låt oss ta de orden med oss hem till de olika föreningarna i våra bygder och låt oss komma ihåg, att det kan bero på oss, på Sveriges kvinnor, om de orden skola kunna bli verklighet.»

Så följde »Du gamla, du fria», sjungen med sällsynt värme och lif af den till omkring 300 personer uppgående församlingen, och så var den mera officiella delen af festen slut.

Det var dock öfver ett hundratal personer, som kvarstannade till supén och däribland ett icke så obetydligt antal herrar, hvilket särskildt bör anmärkas, då det nämligen var första gången som manliga individer inbjudits att deltaga i något af rösträttsföreningens samkväm. Medan supén dukades, spred sig gästerna i smårummen, och där utvecklade sig snart det angenämaste sällskapslif, hvilket sedan fortsattes kring de många småborden inne i salen, som enligt Stockholms Dagblads vittnesbörd bar vittne om, att rösträttskvinnor icke försumma rent kvinliga dygder. Ty icke endast strålade alla bord af höstens färgstarka blommor, utan äfven läktaren rundt salen var prydd med lysande höstlöf.

Talens rad inleddes af fröken Lilly Engström, som hälsade »festföremålen», de delegerade, välkomna och tackade dem för att de kommit.

Två gånger hade hon förut vid liknande tillfällen hälsat dem, första gången för tre år sedan på Skansen. De hade då varit sex, sju stycken och rörelsen i sin begynnelse; men hon hade sett ett godt omen i att de samlats just där, där man mer än annorstädes plägade arbeta i fosterlandskärlekens tecken. Andra gången hade deras samlingsplats varit Rosenbad, där man hade att glädja sig åt den hoppfulla utsikten åt — riksdagshuset. Denna gång slutligen, talrikare än någonsin, möttes de å den gamla Brunkebergsåsen, där en gång slaget vid Brunkeberg, stod ett slag för svensk frihet. Om hennes åhörare funno sammanställningen långsökt bad talarinnan därtill få erinra om, att på Brunkebergsåsen låg Mästersamuelsgatan och vid Mästersamuelsgatan bodde — statsministern!

Fru Frigga Carlberg tackade å gästernas vägnar, och tal följde sedan på tal hela kvällen igenom. Det skulle här upptaga allt för stort utrymme att ens i största korthet referera dem alla, men ett par af dem kräfva dock ett omnämnande, nämligen Stockholmsordf:s tal för borgmästaren Lindhagen och hans svar därå. Dr. Lydia Whalström började med att berätta en sann liten skolhistoria. Det har nämligen en gång i en skola här inträffat, att en skolflicka på frågan, hvilka män i historien gjort mest för den svenska kvinnan, svarat: »Erik den Helige, Birger Jarl och borgmästare Lindhagen!» När tal. först hörde denna historia, kom hon att erinra sig krönikans vackra ord om Stockholms grundläggare »kvinnorna, hvilkas rätt och frid han hägnat, bådo för hans själ». Det är så sällan, som vi svenskar komma oss för med att i lefvande lifvet tacka den, som gjort något för oss, men tal. var glad åt, att kvinnorna här fått ett tillfälle att ge uttryck åt sin tacksamhet åt Stockholms nuvarande borgmästare. »Om vi bedja för hans själ, är det sålunda på det sättet, att vi önska honom krafter till ytterligare målmedvetet och framgångsrikt arbete för vår sak. Hur olika än de politiska åsikter må vara, till hvilka vi här bekänna oss, så kunna vi dock inte ha mer än en mening om den själfständighet, hvarmed han afstår äfven från meningsfränders bifall för att hjälpa den han anser behöfva rättvisa, och det mod, hvarmed han trotsar det, som svenske män mest frukta af allt: skämttidningarnas godtköpskvickheter». — »Herr borgmästare Lindhagen», slutade tal. »Jag vet, att det inte endast är å Stockholmsföreningens vägnar, utan i namn af hela Sveriges kvinliga rösträttsorganisation jag talar, då jag ber, att till er få framföra vårt varma tack.»

Borgmästare Lindhagen afböjde för egen del alla eloger, men ville gärna passa på att få ge den kvinliga rösträttsrörelsens vänner ett råd nämligen att verkligen nu låta »menlöshetens tider vara förbi», att nu med kraft och säkerhet *fordra*, att deras rösträttsfråga löstes *samtidigt* med männens. Borgmästare Lindhagen slutade med att utbringa ett lefve för den kvinliga rösträtten. Ja,

som sagdt, tal följde sedan på tal och »den animerade festen» afslutades först vid half 12-tiden.

* * *

Men ännu var icke allt slut, och ännu måste landsortsombuden stanna ett par dagar i Stockholm, de, som så kunde; åtskilliga voro ju dock tvungna att resa hem. Man skulle nämligen denna gång uppvakta ej endast statsministern, utan äfven konungen, och detta skulle gå för sig påföljande tisdag. Deputationen, som de, na gång endast räknade 26 medlemmar, anfördes nu af fröken Gertrud Adelborg, som till konungen yttrade följande:

Eders majestät!

Såsom representanter för Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt med dess 66 lokalföreningar bedja vi att i all underdånighet få inför ers majestät framlägga kvinnornas rösträttsfråga.

Det är med tacksamhet och stolthet vi erkänna, att de svenska lagarna från urminnes tider skänkt Sveriges kvinnor större rättigheter, större frihet än de flesta andra länders kvinnor erhållit.

Men frihet föder ansvar, och just den frihet och de rättigheter, vi såsom svenska kvinnor ägt, hafva låtit oss starkt känna behovet af det stöd för vårt arbete inom och utom hemmen, som rösträtten skulle gifva. Tusenden, ja, hundratusenden af svenska kvinnor stå därför bakom oss här närvarande representanter och alla hemställa de att genom rösträtt erhålla inflytande å stiftandet af de lagar, som så djupt ingripa i deras och deras barns lif.

Vår öfvertygelse är dessutom, att lika visst som det visar sig en brist, en tomhet i ett hem, där ej far och mor bredvid hvarandra styra hemmets värld, lika visst kan samhället, sammanfattningen af de många hemmen, ej rätt utvecklas, utan att moderlighetens princip där genom kvinnan får göra sig gällande.

Eders majestäts höge fader, Oskar I, gaf år 1845 lika arfsrätt åt syster som åt broder. År 1845 är sedan ett bemärkelseår för oss kvinnor, i tacksamt minne förbundet med Oskar I:s namn.

Till sonen, h. m:t Oskar II, vända vi oss i dag med underdånig hemställan att eders majestät ville förbinda sitt namn med lagförslag om lika medborgarrätt för kvinna och man och att denna fråga måtte upptagas i den k. propositionen.

Konungens svar var ytterst vänligt och han uttryckte sin stora personliga sympati för kvinnornas rösträttssträfvanden, som han fann fullt berättigade och till hvars realiserande han lofvade att göra allt, som han såsom konstitutionell konung kunde. Med anslutning till fröken Adelborgs erinran om konung Oscar

I:s genomförande af den lika arfsrätten för män och kvinnor, hoppades han, att det skulle bli honom förunnadt att lefva så länge, att han finge vara med om, att kvinnorna blefvo delaktiga äfven af den politiska rösträtten. Föröfrigt hänvisade han till statsministerns svar och påpekade, att denna fråga ej finge fördröja lösningen af männens rösträttsfråga.

Då konungens tal icke föreligger skriftligt, har man naturligtvis »uttolkat» det på mångahanda sätt. Så mycket torde vara visst, att konungen mottog deputationen personligen mycket älskvärdt, men att man i hans tal ej kan finna något, som gifver grundad anledning att hoppas, att kvinnornas kraf skola behjärtas i kommande års kungl. rösträttsproposition. Men har man ej vunnit detta med dessa uppvaktningar — och det hade väl f. ö. ingen hoppats — så har man dock vunnit en sak, som sannerligen ej är att förakta: pressen har tvingats att bryta sin sega tystnad rörande kvinnornas kraf. Äfven dess argaste motståndare ha nu tvingats att i sina respektive tidningar återge fröknarna Whitlocks och Adelborgs utmärkta anföranden, och på så sätt har det rättfärdiga krafvet på rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män nått fram till många, som det på annat sätt varit omöjligt att nå.

Hvad skall man då säga om den kvinliga rösträttsrörelsens nuvarande läge? Ja, så mycket kan ju alltid sägas, att vi tydligen aldrig stått vårt mål närmare, än vi nu göra. Men aldrig har håller ansvaret för denna sak hvilat så tungt på dess vänner som nu. Ty det är nog en känsla, som ingen af dem kunnat komma undan, att det är på oss själfva, som det nu mer än någonsin beror, hvilken utgång saken får. Af oerhördt stor vikt är därför, att arbetet för vår sak nu bedrifves starkt och värdigt; vi ha många ljumma vänner, som behöfva eldas, och många fiender att öfvervinna.

Anna Gustafson.

— * —

Litteratur.

Skrifter utgifna af Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppföstran. 1906.

Förfelade lif af *S. Wieselgren.*

Tuberkulosen och alkoholismen af *K. Hedbom.*

Förhållandet mellan man och kvinna ur hygienisk synpunkt af *E. Almquist.*

Om bildning, dess villkor och mål, af *K. Hult.*

Meddelanden från arbetsfältet, maj 1905—maj 1906.

I ordet folkuppfostran inlägges gärna mer eller mindre medvetet endast det kroppsarbetande folkets uppfostran, och skrifter, som angifva sig afsedda till folkuppfostran, förbises ofta af den del af vårt folk, som åtnjutit elementarskolebildning. När det gäller ofvanstående småskrifter vore detta stor skada. De ha mycket att säga till alla klasser, ej minst till våra bildade kvinnor.

Generaldirektör Wieselgrens skrift »Förfelade lif» har redan ådragit sig mycken uppmärksamhet. Det är viljesvaga, slappa och njutningslystna människor där skildras; utan motståndskraft i frestelsen, hamna de gång på gång i fängelset. Enkelt, utan utsmyckningar, ofta med deras egna ord skildras deras lif. Sympati inge de knappast, men den fråga, som bränner sig in, och som författaren menat skall bränna sig in, är den: »Huru blefvo de sådana och icke endast de, utan många med dem? Hvem bär skulden?» Wieselgren svarar: samhället och framför allt uppfostrarna måste dela ansvaret med de felande själfva. Ty, märk väl, författaren hör icke till dem, som anse människan endast och allenast som en slaf af omständigheterna. Men hjälp behöfva vi alla, skydd mot frestelserna, i all synnerhet de unga. Till samhället riktar han därför en bjudande maning att icke inleda dessa i frestelse, och till uppfostrarna att låta sin sträfvan gå ut på att stärka deras vilja, väcka deras ansvarskänsla och lära dem själfbehärskning.

Samma kraf ställas af prof. Almquist i broschyren »Förhållandet mellan man och kvinna». Här gäller det kampen mot okyskheten, »en tidens sjukdom». Starkt betonar han kvinnornas ansvar både direkt och indirekt. Hvem som har den största skulden, mannen eller kvinnan, det vill han ej afgöra, de kunna taga hvarann i hand, menar han. Säkert är, att vi kvinnor ha oerhördt mycket att svara för. Framgår ej detta med tillräcklig tydlighet t. ex. af den på senare tiden gång på gång upptagna diskussionen om oäkta barn? Deras antal är så förfärande stort att deras rättigheter och deras vård blifvit en samhällsfråga af största vikt. Och väl att frågan tages upp. Men dock har det stundom synts mig under diskussionen därom, som om man höll på att förlora ur sikte målet. Målet är icke att skriva ypperliga, rättvisa lagar angående de oäkta barnen, de ogifta mödrarna, utan att göra dessa lagar obehöfliga. Vi kvinnor måste allmänt få upp ögonen för det förskräckande vanliga, skamliga förhållande, att kvinnor intet fordra, äro färdiga att gifva bort sig utan kärlek, taga på sig ansvaret att bli mor utan att ha ägnat en tanke åt, om de kunna bereda sitt barn ett hem eller icke.

Blygseln öfver dessa missförhållanden måste drifva oss att söka taga vara på våra systrar, drifva oss att taga upp kampen mot den okyskhetens ande, som vi möta öfverallt, i litteraturen, på teatrarna, inom nöjeslifvet. Ve oss, ve vårt folk, om vi ej taga

upp den kampen, ej lyssna till de varningens ord, som ljuda gång på gång, ej minst kraftigt från våra läkare.

Hand i hand med okyskheten går dryckenskapen, den senare ofta banande väg för den förra. Kampen måste därför gälla dem båda. Men domen öfver spritmissbruket äfven ur allmänt hygienisk synpunkt har år efter år blifvit strängare på samma gång som ordet missbruk därvid har fått en allt vidare omfattning. Dr. Hedbom redogör för de resultat man kommit till angående sambandet mellan »Tuberkulos och alkoholism», visar hur här som på många håll det föga bättrar att angripa ett enstaka missförhållande, det har sin rot i andra. Endast ett nyktert folk kan hoppas bli segrare i kampen mot tuberkulosen.

Det är folkupplysning i skilda frågor, som bjuds. Men tydligt framgår, att Svenska sällskapet ej anser kunskap nog, den måste fördjupas till bildning, »så att blicken för lifvets rikedom vidgas, sinnet och hjärtat förädlas». Endast den bildning är verklig, som går ut på att göra oss till allt bättre människor.

Sällskapets verksamhet har enligt dess redogörelse fortgått oförändrad. Dess föreläsningsverksamhet har varit betydande. Angående densamma kan jag ej undertrycka en önskan: Folkuppföstran bör ju gälla såväl män som kvinnor, med minst lika stor nödvändighet de senare, därför att de ofta få sig mer af uppföstrarens kall ålagdt än männen. Är det då ej underligt, att Svenska sällskapet ej äger en enda kvinlig föreläsare? Det har sina skolkörskurser visserligen, där lärarinnor verka, men utom matlagning är det andra speciellt kvinnliga områden, där oändligt väl upplysning behöfves. Om man t. ex. erinrar sig, att inom ett mycket stort antal folkskolor flickornas hela undervisning bibringas uteslutande af män, kan man ju förstå, att deras kunskaper i hälsovård måste bli ytterst bristfälliga. En förståndigt och finkänsligt meddelad undervisning däri af en kvinna till de unga flickorna borde kunna bli af mycket stor betydelse både i hygieniskt och sedligt hänseende. Vore ej detta ett föreläsningsområde, väl värdt att tagas upp af sällskapet? Enstaka föreläsningar äro inom detta område dock ej lämpliga, flera i följd, d. v. s. en hel liten kurs på hvarje ställe borde alltid anordnas.

E. Cm.

*

Lina Berg, född Sandell (»L. S.»). Lefnadsteckning, hufvudsakligen hämtad ur hennes egna bref och anteckningar af *S. St.*

Något mer än tre år hafva förflutit sedan fru Lina Berg, vida känd under pseudonymen »L. S.» bortgick ur tiden, kvarlämnande minnet af en rikt utrustad och sällsynt ädel personlighet. Den affidna författarinnan hade en stor vänkrets och en

efter svenska förhållanden ovanligt stor läskrets, exklusiv, om man så vill, men i motsatt mening mot den vanliga, ty flertalet af de »boksynta» kände henne allra högst som ett namn, medan de bredare lagren voro långt mera förtrogna med hennes skriftställarskap. »L. S.» hade sin egen publik, men för denna var hennes betydelse verkligt stor. Man kan tryggt säga att ingen svensk skaldinnas dikter blifvit så lästa eller, rättare sagdt, så *sjungna* som hennes. Och förklaringen härtill ligger i att näst våra stora psalmsångare knappast någon i vårt land fått den religiösa känslans djupaste strängar att vibrera så som författarinnan till de stundom formellt svaga och osjälfständiga, men ofta ursprungliga och sköna, alltid innerliga andliga sånger, som bära märket L. S. och som med de religiösa sångsamlingarnas kolossala spridning nått till oräkneliga läsare.

Det ligger i sakens natur, att en författarpersonlighet skall uppväcka undran och intresse och att man spörjer efter det lif, som ligger bakom hvad diktaren skänkt. Så har ock skett här — ehuru »L. S.» icke kan räknas till de »litterära personligheterna» i vanlig mening — och dels för att tillmötesgå ett dylikt intresse, dels för att inför den afidnas vänner framlägga en samlad bild af hennes lif, har en person, som stått Lina Berg nära, utarbetat en lefnadsteckning, hvilken så noga som möjligt följer de bref, dagböcker och anteckningar, som i rikt mått funnits att tillgå, och där biografen endast tar ordet för att sammanbinda, förklara och utfylla.

Härmed är bokens syftemål tillräckligt angifvet. Den innehåller historien om ett lefnadslopp, i det yttre rikt på skiften och pröfningar och äfven i inre mening uppfyllt af kamp och strider, men ett lif, där andens kompassnål alltjämt pekade mot ett och samma mål, medan såväl glädjen som sorgen fingo samverka till att gifva själen växt och mognad. Väninnan och biografen har lyckligt undgått faran att ställa sin skildrings föremål på någon piedestal, hon låter oss äfven blicka in i svagheten och begränsningen, men just härigenom blir den helgjutna bilden ännu åskådligare och mera talande.

För alla som stodo »L. S.» mer eller mindre nära skola dessa minnesblad äga ett stort pietetsvärde, och ingen som läser dem för att leta fram människan bakom författarinnan skall behöfva känna sig besviken.

F. E.

———— * —————

Föreningsmeddelanden.

Ett statsbidrag af 1,000 kr. har beviljats Fredrika-Bremer-Förbundet för fortsatt utgifning af tidskriften Dagny.

»Om kvinnans politiska rösträtt, Några ord af Siegfried Wieselgren». 2,000 ex. af broschyren med nämnda titel har af författaren som gäfvu öfverlämnats till Förbundet. Den lilla skriften, som från högersynpunkt varmt förordar den kvinnliga rösträtten, har utsändts till riksdagsmän, förbundsombud m. fl.

*

Fredrika-Bremer-Förbundets förbundskrets Malmö—Lund med omnäjd hade i slutet af september månad i Malmö anordnat ett s. k. »solidarmöte», besökt af öfver 200 personer, däribland såsom inbjudna ledamöter af de respektive städernas byggnadsnämnder samt arkitekter och byggmästare.

Mötet leddes af kretsens ordförande, fröken Ebba Lindencrona, och inledningsföredraget hölls af fru Clasine Winge; det resulterade i en uppmaning, ställd till förbundskretsens styrelse, att utse en komité, bestående af en arkitekt, en byggmästare och tre damer för utarbetande af förslag till våningsinredning enligt under diskussionen gjorda yrkanden med kostnadsberäkning, hvarjämte mötet enades om följande resolution: »att vid inredning af bostadslägenheter mera än tillförene hänsyn toges till sådana praktiska anordningar, som möjliggöra en mera hygienisk, en mera bekväm, en mera hemtreflig och om möjligt en mera ekonomisk inredning för hemmen».

*

Från skilda håll.

Till assistent under bostadsinspektören har den 15 okt. utnämnts fröken Kerstin Hesselgren. Sedan stadsfullmäktige i våras beslutat att inom hälsovårdsnämnden anordna en särskild afdelning för bostadsinspektion med en chef sidoordnad sundhetsinspektören, tillsattes dr G. Virgin den 1 okt. till denna tjänst. Stadsfullmäktige hade dessutom gifvit ett anslag till löner för 4 assistenter, som skulle arbeta under bostadsinspektören. Fröken Hesselgren är den första som utsetts till denna post (med en lön af 1,800 kr.) De öfriga torde först på nyåret komma att tillsättas i mån af behof.

*

Som svenska statens representant har fröken Clara Wahlström deli tredje internationella kongressen i Paris för Hvita slafhandels bekämpande den 22—25 okt. Till kongressen ha inbjudits dels officiella delegerade från regeringarna och från offentliga institutioner och förvaltningar, dels ombud från föreningar och komitéer i de olika länderna till undertryckande af hvita slafhandeln och dels representanter för filantropiska föreningar. För öfrigt har kongressen stått öppen för en hvar, som intresserar sig för sociala frågor.

*

Försäljes i flaskor om 1 å 2 liter.



Försök blott en gång

Liljeholms

ättika

och du skall lära dig uppskatta dess goda smak och fina arom, ojämförligt öfverlägsen den i handeln förekommande ättiksyran.

Hemtrefnad,

Praktisk tidning för kvinnan,

Utgifven af Fredrika-Bremer-Förbundet.

Utkommer hvarje vecka, utom under sommarmånaderna, med minst 40 nummer om året.

Prenumerationspris: 1,35.

All prenumeration sker genom posten.

Ellen Fries' bibliotek

är öppet *alla hvardagar kl. 3—4 e. m.*

Biblioteket är mot skriftlig borgensförbindelse af känd förbundsmedlem afgiftsfritt tillgängligt för kvinnor, som egna sig åt studiet af historia och närliggande ämnen.

Det är dessutom tillgängligt för Fredrika-Bremer-Förbundet.

Anmälan.

Dagny utkommer 1906 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet . . . kr. 3.50.

För icke medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet » 5.00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre pr enkelhäfte.

Wademeccum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen i Grand Palais, Paris 1902 *det enda som erhöll högsta utmärkelse, Guldmedalj*, och detta i sin egenskap af »*antiseptiskt munvatten*» (antiseptique dentifrice).

Barnängens Tekniska Fabrik,

H. M:t Konungens hofleverantör

Stockholm.

Anonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Riks. Tel. 97 83.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstelef. 68 98.

A. T. 82 11.